

Rakennusvalvonta

RAKENNUSVALVONTAMAKSUT 2023

Rakennus- ja ympäristölautakunta 14.12.2022 § 67

Voimassa 1.1.2023 alkaen

Sisältö ja yksityiskohtaiset maksuperusteet:**Sisällys**

1 § Yleistä	2
2 § Rakennuslupamaksut	2
3 § Toimenpidelupamaksut	3
4 § Rakennus- ja toimenpideluvan voimassaolon pidentämismaksut	4
5 § Purkamislupamaksut	5
6 § Poikkeamispäätös- ja erityisten edellytysten harkinnan viranomaismaksut	5
7 § Naapureiden kuulemismaksut	5
8 § Rakennustyön aloittamisoikeuden maksut	6
9 § Vastaavien ja muiden työnjohtajien maksut	6
10 § Rakennusvalvonnan suorittamat paikan- ja korkeusaseman merkitsemis- sekä tarkistusmaksut	6
11 § Rakennuttajavalvonta- ja asiantuntijatarkastusmaksut	7
12 § Rasitepäätös- ja yhteisjärjestelypäätösmaksut	7
13 § Kokoontumistilojen ja kokoontumisalueiden maksut	10
14 § Hakemuksen peruuttaminen, hylkääminen tai jättäminen tutkimatta	10
15 § Lausuntomaksut	11
16 § Rakennustyönaikaisen valvonnan maksut	11
17 § Jatkuvan valvonnan maksut	11
18 § Pelastustoimilain mukaiset tehtävät	12
19 § Valtion tukeman asunto- ja elinkeinotoiminnan rakentamisen tehtävien maksut	12
20 § Rakennusluvan liiteasiakirjat	12
21 § Maksun alentaminen	13
22 § Maksun korottaminen	13
23 § Maksun suorittaminen	13
24 § Vapautuksen tai lykkäyksen myöntäminen maksun suorittamisesta	13
25 § Maksun palauttaminen	14
26 § Rakennuskohtainen perusmaksu	14
27 § Muistutukset ja oikaisuhausta määrätystä maksusta	14
28 § Maksujen voimaantulo	15
LIITE 1 - Toimenpideluvanvaraiset toimenpiteet 126 a § (5.2.1999/132)	16

Rakennusvalvonta

1 § Yleistä

Maankäyttö- ja rakennuslain 145 §:n mukaan luvan hakija tai toimenpiteen suorittaja on velvollinen suorittamaan viranomaistehtävistä kunnalle maksun, jonka perusteet määrätään kunnan hyväksymässä taksassa.

Näiden maksujen perusteella määrättyt maksut eivät ole arvonlisäverollisia.

2 § Rakennuslupamaksut

Maankäyttö- ja rakennuslain 125 §:n mukaan rakennuslupa tarvitaan rakennuksen rakentamiseen tai sellaiseen rakennuksen korjaus- ja muutostyöhön, joka on verrattavissa rakennuksen rakentamiseen, sekä rakennuksen laajentamiseen tai sen kerrosalaan laskettavan tilan lisäämiseen.

2.0	Lupakohtainen perusmaksu	
	a) suuret hankkeet (esim. rivi- ja kerrostalot yms.)	345 €
	b) tavanomaiset hankkeet (esim. omakotitalot, loma-asunnot > 100 m ² , suuremmat talousrakennukset ja vastaavat)	210 €
	c) pienet hankkeet (katokset, talousrakennukset ja vähäiset muutokset ym.)	98 €
2.1	Katokset sekä erillinen sauna- ja talousrakennus, kun kyse on katoksesta, erillisestä sauna- ja talousrakennuksesta tai muusta rakenteiltaan yksinkertaisesta ja korkeintaan 100 neliömetrin suuruisesta rakennuksesta tai niiden laajennuksesta rakennusluvan ja rakennustyön valvonta- ja katselmustehtävistä, maksu rakennukselta on	106 €
	ja lisäksi rakennuksen tai sen osan kokonaisalan mukaan	3,30 €/m ²
	katoksista maksu pinta-alan mukaan	3,30 €/m ²
	Tilapäisen autosuojan tms. rakennusvalvontamaksu on kohdan 2.0 c) perusmaksun lisäksi (ns. kevennetty rakennuslupakäsittely)	98 €
2.2	Asuinrakennus sekä loma-asuinrakennukset (enintään 2 asuinhuoneistoa käsittävät asuinrakennukset) Kun kyse on rakennushankkeen rakennusluvan ja rakennustyön valvonta- ja katselmustehtävistä, maksu kultakin rakennukselta on	140 €
	ja lisäksi rakennuksen tai sen osan kokonaisalan mukaan	4,00 €/m ²
2.3	Muut rakennukset Kun kyse on rakennushankkeen rakennusluvan valvonta- ja katselmustehtävistä, maksu kultakin rakennukselta on	176 €
	ja lisäksi rakennuksen tai sen osan kokonaisalan mukaan	5,50 €/m ²
2.4	Kevytrakenteiset kangas- tms. hallit, maatalouden tuotantorakennukset ja –varastot	
	a) Kun kyse on kevytrakenteisen, kangas- tai vastaavakatteisen hallirakennuksen tai maatalouden tuotanto- tai varastorakennuksen valvonta- ja katselmustehtävistä, maksu kultakin rakennukselta	140 €
	ja lisäksi rakennuksen tai sen osan kokonaisalan mukaan	2,60 €/m ²
	b) avonaiset AIV-siilot ja lietesäiliöt tai muut säiliöt	0,40 €/m ³
	c) Tilapäisen rakennuksen lupamaksu määrätään kuten pysyvän rakennuksen. Jos näiden maksujen mukaan määräytyvä maksu on yksittäistapauksessa olennaisesti suurempi, kuin mitä ovat asian käsittelystä kunnalle aiheutuvat kulut, maksua voidaan alentaa ottaen huomioon asian käsittelyyn kulunut työaika, työmäärä ja muut asiaan vaikuttavat seikat. Alennus voi olla enintään 60 %.	

Rakennusvalvonta

2.5	Rakennuksen julkisivujen korjaus- tai muutostöiden rakennusluvan ja rakennustyön valvonta- ja katselmustehtävistä maksu on ja lisäksi muutettavalta julkisivulta ja katolta	140 € 65 €
2.6	Rakennuksen sisäisen korjaus- tai muutostyön, joka on verrattavissa rakennuksen rakentamiseen tai jolla on vaikutusta käyttäjien turvallisuuteen tai terveydellisiin oloihin tai käyttötarkoituksen muutoksen rakennusluvan ja rakennustyön valvonta- ja katselmustehtävistä maksu rakennukselta on ja lisäksi rakennuksen tai sen osan muutettavan alan mukaan kuitenkin talotekniikan uusimisen yhteydessä muutettavan alan mukainen maksu on	106 € 1,75 €/m ² 0,40 €/m ²
2.7	Muut toimenpiteet, joihin sovelletaan rakennuksen rakentamista koskevia säännöksiä, kuten aukon tekeminen huoneistojen väliseen kantavaan tai osastoivaan rakenteeseen tai edellä mainitun aukon sulkeminen rakennusluvan ja rakennustyön valvonta- ja katselmustehtävien maksu toimenpiteeltä on	160 €
2.8	<p>Jos rakennuslupa myönnetään maankäyttö- ja rakennuslain 134.2 §:n tarkoittaman kaksivaiheisena lupana, niin rakennuslupamaksua korotetaan vähintään 5 % ja enintään 15 % kaksivaiheisuudesta kunnalle johtuvien tehtävien lisääntymisen johdosta. Kaksivaiheisessa luvassa perusmaksu peritään molemmissa vaiheissa.</p> <p>Rakennuksen kokonaisalaan lasketaan kerrosten, kellarikerroksen ja lämpöeristetyin käyttöullakon pinta-ala ulkoseinän ulkopinnan mukaan. Kokonaisalaan ei kuitenkaan lasketa alle 1,6 metriä matalampia tiloja.</p> <p>Rakennuksen tai rakennuksen osan korjaus- ja muutosalueiden pinta-ala lasketaan soveltuvin osin kokonaisalan laskemista koskevien periaatteiden mukaan.</p> <p>Jos rakennuksen tai sen osan kokonaisala ylittää 8 000 neliometriä, niin ylittävältä osalta rakennusluvan maksun suuruus on 75 %. Jos kokonaisala ylittää 16 000 neliometriä, niin ylittävältä osalta rakennusluvan maksun suuruus on 50 %</p>	

3 § Toimenpidelupamaksut

Maankäyttö- ja rakennuslain 126 a §:ssä tai kunnan rakennusjärjestyksessä on määritelty, milloin toimenpiteen suorittamiseen tarvitaan toimenpidelupa. Toimenpiteet ja niiden lupien maksut on näissä maksuissa luokiteltu kohdissa 3.1–3.7:

126 a §:n mukaiset kohteet, katso liite 1.

3.0	Lupakohtainen perusmaksu	
	a) rivi- ja kerrostalot ym. suuret kohteet	345 €
	b) omakotitalot ja vastaavat	210 €
	c) katokset, vähäiset muutokset ym.	98 €
3.1	Rakennuksen julkisivun muuttaminen, kattomuodon, katteen tai sen väriytyksen muuttaminen, ulkoverhouksen rakennusaineen tai väriytyksen muuttaminen taikka ikkunajaoon muuttaminen: toimenpideluvan valvontatehtävistä maksu on rakennusta kohti sekä lisäksi muutettavalta julkisivulta ja katolta	98 € 55 €
3.2	Enintään kaksi asuinhuoneistoa käsittävän asuinrakennuksen tai sen talousrakennuksen kohdassa 3.1 mainittu muutos: toimenpideluvan valvontatehtävistä maksu on	98 €
3.3	Rakennettuun ympäristöön liittyvän erottavan kiinteän aidan tai kadun reunusmuurin rakentaminen: toimenpideluvan valvontatehtävistä maksu	98 €
3.4	Kohdan 3.3 mukainen aita, kun aidan rakentaminen sisältyy rakennuslupa-	

Rakennusvalvonta

	hakemukseen: toimenpiteen valvontatehtävistä maksu on	34 €
3.5	Muut maankäyttö- ja rakennuslain 126 a §:ssä tarkoittamat toimenpiteet: toimenpideluvan valvontatehtävistä rakennelmaa tai muuta toimenpidettä kohti maksu on	150 €
3.6	Maalämpöjärjestelmän rakentaminen ja kiinteistökohtaisen jätevesijärjestelmän rakentaminen: lupakohtaisen perusmaksun lisäksi peritään	98 €
3.7	Suurikokoinen masto	
	a) viestitukiasema tai muu vastaava masto	1000 €
	b) suurikokoinen tuulivoimalayksikkö / kpl (lupakohtaisen perusmaksun lisäksi)	3000 €
3.8	Aurinkovoimalakenttä yli 1000 m ²	3000 €

Rakennusjärjestyksessä voidaan määrätä maankäyttö- ja rakennuslain 129 §:n mukaisen ilmoitusmenettelyn soveltamisesta maankäyttö- ja rakennuslain 126 a §:ssä tai kunnan rakennusjärjestyksessä tarkoitettuihin toimenpiteisiin kunnan alueella.

3.9	Käsittelymaksu on puolet 2 ja 3 §:n mukaan määräytyvästä maksusta, kuitenkin toimenpideilmoitukselta vähintään	60 €
-----	--	------

4 § Rakennus- ja toimenpideluvan voimassaolon pidentämismaksut

Maankäyttö- ja rakennuslain 143 §:n mukaan, jollei rakennustyötä ole aloitettu kolmessa vuodessa tai saatettu loppuun viiden vuoden kuluessa, lupa on rauennut. Muuta toimenpidettä koskeva lupa on rauennut, jollei toimenpidettä ole suoritettu kolmen vuoden kuluessa. Lupaviranomainen voi eräin edellytyksin pidentää luvan voimassaoloa. Määräajat alkavat luvan tai hyväksynnän lainvoimaiseksi tulemisesta.

4.1	Rakennusluvan tai toimenpideluvan voimassaolon pidentäminen töiden aloittamiseksi ja loppuunsaattamiseksi: maksu valvontatehtävistä on jokaiselta rakennukselta (pidennysaika max 2v.) ja lisäksi 25 % tämän taksan 2 §:n mukaisesta kokonaisalan mukaan määräytyvästä maksusta, kuitenkin yhteensä enintään	82 € 1800 €
4.2	Rakennusluvan tai toimenpideluvan voimassaoloajan pidentäminen töiden loppuunsaattamiseksi: maksu valvontatehtävistä on (pidennysaika max 3v.)	180 €

Maankäyttö- ja rakennuslain 141 §:n mukaan lupapäätökseen voidaan ottaa tarpeelliset määräykset

4.3	Tilapäisen rakennuksen paikallaan pysyttäminen rakennusluvassa asetetun määräajan jälkeen: maksu valvontatehtävistä on rakennusta kohtia lisäksi 30 % tämän taksan 2 §:n kohdan kokonaisalan mukaan määräytyvästä maksusta, kuitenkin yhteensä enintään	98 € 1800 €
4.4	Lupapäätöksessä asetetun muun määräajan tai muun lupaehdon muuttaminen: maksu valvontatehtävistä on	98 €

Maisematyölupapäätös, Maankäyttö- ja rakennuslain 128 §

4.5	Tavanomaiset kohteet	125 €
-----	----------------------	-------

Rakennusvalvonta

4.6	Suuret kohteet perusmaksun lisäksi tuntihinta riippuen käsittelyyn kuluneesta ajasta	90 €
4.7	Maisematyölupalausunto (maksu paikalla käynnistä on)	88 €

5 § Purkamislupamaksut

Maankäyttö- ja rakennuslain 127 §:n mukaan rakennusta tai sen osaa ei saa purkaa ilman lupaa eräin poikkeuksin mm. asemakaava-alueella.

5.1	Rakennuksen purkaminen erillisessä purkamislupamenettelyssä: maksu valvonta- ja tarkastustehtävistä rakennukselta on kun lupaan liittyy erityisiä tarkasteluja, maksu on perusmaksun lisäksi tuntihinta riippuen käsittelyyn kuluneesta ajasta. (Ei veloiteta lupakohtaista perusmaksua)	148 € 90 €
5.2	Rakennuksen purkaminen niin, että se sisältyy rakennuslupahakemukseen: maksu valvonta- ja tarkastustehtävistä rakennukselta on kun lupaan liittyy erityisiä tarkasteluja, maksu on perusmaksun lisäksi tuntihinta riippuen käsittelyyn kuluneesta ajasta	70 € 90 €

Maankäyttö- ja rakennuslain 127 §:n mukaan rakennuksen tai sen osan purkamisesta on, jollei purkamiseen tarvita lupaa, ilmoitettava kirjallisesti.

5.3	Rakennuksen purkamisilmoitus: käsittelymaksu purkamisilmoitukselta on	70 €
5.4	Rakennuksen purkaminen, kun lupaan liittyy erityisiä tarkasteluja, maksu on perusmaksun lisäksi tuntihinta riippuen käsittelyyn kuluneesta ajasta	90 €

6 § Poikkeamispäätös- ja erityisten edellytysten harkinnan viranomaismaksut

Maankäyttö- ja rakennuslain 175 §:n mukaan rakennuslupaviranomainen voi eräin edellytyksin myöntää rakennusluvan, milloin kysymys on vähäisestä poikkeamisesta rakentamista koskevista säännöksistä, määräyksistä, kielloista tai muista rajoituksista (vähäinen poikkeaminen).

6.1	Rakennuslupaviranomaisen lupapäätöksen yhteydessä myöntämän vähäisen poikkeamisen maksu muutoin määräytyvän maksun lisäksi on	100 €
6.2	Jos vähäisiä, kaavallisia poikkeamia on kaksi tai useampia, niin muutoin määräytyvän maksun lisäksi maksu on	200 €

7 § Naapureiden kuulemismaksut

Maankäyttö- ja rakennuslain 133 §:n mukaan rakennuslupahakemuksen vireille tulosta on ilmoitettava naapurille eräin poikkeuksin. Jos luvan hakija ei liitä hakemukseensa selvitystä ilmoittamisesta, niin viranomaisen tehtävä on hoitaa ilmoittaminen. Maankäyttö- ja rakennuslain 130 §:n mukaan em. säännöstä sovelletaan myös toimenpidelupa-, purkamislupa- ja maisematyölupamenettelyssä. Jos naapurilla ei ole ennen katselmusta kuultu erillisessä menettelyssä, niin katselmuskutsu rinnastetaan ilmoittamis-/kuulemiskirjeeseen.

Rakennusvalvonta

7.1	Viranomaistehtävänä suoritettuna naapureiden kuulemisen, joka sisältää 1-2 naapurin kuulemisen perusmaksu on	80 €
	sekä lisäksi jokaiselta naapurilta, jota joudutaan tämän lisäksi kuulemaan.	30 €
	Jos hakemuksen vireille tulosta joudutaan ilmoittamaan lehdissä, luvanhakija on velvollinen maksamaan lisäksi ilmoittamiskustannukset.	

8 § Rakennustyön aloittamisoikeuden maksut

Maankäyttö- ja rakennuslain 144 §:n mukaan lupaviranomainen voi antaa luvan rakennustyön tai muun toimenpiteen suorittamiseen osaksi tai kokonaan ennen kuin rakennus-, toimenpide- tai maisematyölupaa koskeva päätös on saanut lainvoiman.

8.1	Kun aloittamisoikeushakemus käsitellään lupahakemuksen tai oikaisunhaun yhteydessä, maksu on	400 €
8.2	Kun aloittamisoikeushakemus käsitellään lupapäätöksen tekemisen jälkeen erillisenä asiana, maksu on	400 €

9 § Vastaavien ja muiden työnjohtajien maksut

Maankäyttö- ja rakennuslain 122 §:n mukaan lupaa tai muuta viranomaishyväksyntää edellyttävässä rakennustyössä tulee olla työn suorituksesta ja sen laadusta vastaava, joka johtaa rakennustyötä sekä huolehtii rakentamista koskevien säännösten ja määräysten sekä myönnetyn luvan ja hyvän rakennustavan mukaisesta työn suorittamisesta (vastaava työnjohtaja). Tarpeen mukaan rakennustyössä tulee olla erityisalan työnjohtajia sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

Vastaavan työnjohtajan ja erityisalan työnjohtajan hyväksyy kunnan rakennusvalvontaviranomainen. Rakennustyötä ei saa aloittaa tai jatkaa, ellei työssä ole hyväksyttyä vastaavaa työnjohtajaa.

Työnjohtajan hyväksyttämisen tarve ratkaistaan lupapäätöksen lupaehdoissa tai työnjohtaja hyväksytään samaan aikaan lupapäätöksen valmistelun kanssa. Työnjohtajamaksu on lupakohtainen kertamaksu. Maksu on sama riippumatta rakennusten lukumäärästä tai työnjohtajien määrästä. Työnjohtajamaksu on veloitettu rakennusvalvontamaksun lupakohtaisessa perusmaksussa.

10 § Rakennusvalvonnan suorittamat paikan- ja korkeusaseman merkitsemis- sekä tarkistusmaksut

Maankäyttö- ja rakennuslain 150 §:n mukaan rakennuksen paikan ja korkeusaseman merkitsemisestä ja näiden tarkastamisesta perustustyön valmistuttua määrätään rakentamista koskevassa luvussa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 130 ja 141 §:n nojalla myös toimenpideluvussa voidaan mm. aidan osalta edellyttää

10.1	Rakennusvalvontaviranomaisen toimesta suoritettu rakennuksen paikan ja korkeusaseman suunnittelutarve- tai haja-asutusalueelle merkitseminen on	162 €
10.2	Rakennusvalvontaviranomaisen toimesta suoritettu rakennuksen sijaintikatselmus on	100 €

Rakennusvalvonta

11 § Rakennuttajavalvonta- ja asiantuntijatarkastusmaksut

Maankäyttö- ja rakennuslain 151 §:n mukaan kunnan rakennusvalvontaviranomainen voi hakemuksesta sallia, että muu kuin asuinrakennuksen rakentaminen saadaan hyväksytyin valvontasuunnitelman mukaisesti uskoa rakennuttajan valvottavaksi.

Hyväksyessään valvontasuunnitelman rakennusvalvontaviranomainen päättää, miltä osin viranomaisvalvontaa ei tarvita.

Kun rakennusvalvontaviranomainen hyväksyy valvontasuunnitelman erikseen tehdyn hakemuksen nojalla:

11.1	Käsittelymaksu on Hyvitys tai palautus näiden maksujen mukaisesta lupamaksusta voi olla enintään 25 %. Näiden maksujen 11 §:n maksuosuudesta ei myönnetä hyvitystä tai palautusta.	220 €
------	---	-------

Maankäyttö- ja rakennuslain 151 §:n mukaan rakennusvalvontaviranomainen voi sallia, että rakennussuunnitelman tai selvityksen laatija taikka muu rakennushankkeeseen ryhtyvän palveluksessa oleva riittävän ammattitaitoinen henkilö tarkastaa rakennustyön suunnitelmanmukaisuuden.

Kun rakennusvalvontaviranomainen hyväksyy asiantuntijatarkastuksen erikseen tehdyn hakemuksen nojalla:

11.2	Käsittelymaksu on Hyvitys tai palautus näiden maksujen mukaisesta lupamaksusta voi olla enintään 25 %. Näiden maksujen 11 §:n maksuosuudesta ei myönnetä hyvitystä tai palautusta.	220 €
------	---	-------

Jos rakennuttajavalvonta- tai asiantuntijatarkastusoikeus joudutaan peruuttamaan, rakennuslupamaksu on suoritettava kokonaisuudessaan, ellei erityisistä syistä toisin päätetä.

Maankäyttö- ja rakennuslain 121 §:n mukaan rakennushankkeeseen ryhtyvältä voidaan edellyttää selvitys toimenpiteistä rakentamisen laadun varmistamiseksi.

Kun rakennusvalvontaviranomainen käsittelee laadunvarmistus selvityksen osoittamisen:

11.3	Käsittelymaksu on	220 €
11.4	Rakennustuotteen rakennuspaikkakohtainen kelpoisuuden osoittaminen rakennusvalvontaviranomaiselle, käsittelymaksu on	450 €

12 § Rasitepäätös- ja yhteisjärjestelypäätösmaksut

Asianosaisten tekemään sopimukseen perustuva rakennusrasitteen perustaminen, muuttaminen ja poistaminen (Maankäyttö- ja rakennuslain 158, 159 ja 160 §:t).

Maankäyttö- ja rakennuslain 158 §:n mukaan tonttia tai rakennuspaikkana olevaa kiinteistöä varten voidaan perustaa toista kiinteistöä rasittava pysyvä oikeus rakennuksen tai rakennelman käyttämiseen tai niihin verrattavaan toimenpiteeseen. Ilman asianosaisten sopimusta asemakaavan edellyttämä rakennusrasite voidaan perustaa Maankäyttö- ja rakennuslain 159 §:ssä mainituilla edellytyksillä. Maankäyttö- ja rakennuslain 160 §:n mukaan rakennusrasite voidaan muuttaa tai poistaa, jos asianosaiset siitä sopivat eikä toimenpide vaikeuta tarkoituksenmukaista rakentamista, kiinteistön asianmukaista käyttöä tai hoitoa taikka asemakaavan toteuttamista. Ilman rasiteoikeuden haltijan suostumustakin rakennusrasite saadaan muuttaa tai poistaa maankäyttö- ja rakennuslain 160 §: 2 momentissa mainituilla edellytyksillä.

12.1	Päätöskohtainen maksu, mikä sisältää yhden rasitteen on	340 €
12.1	Lisämaksu jokaiselta seuraavalta rasitteelta on	95 €

Rakennusvalvonta

Enintään kaksiasuntoisen pientalon rakennuspaikkaa koskevan rasitteen osalta peritään maksuista vain 60 %.

Maksu määrätään korotettuna, jos hakemuksen käsittelyyn kulunut rakennusvalvontaviranomaisen työmäärä poikkeaa tavanomaisesta hakijasta johtuvasta syystä. Hakijasta johtuva syy voi olla esimerkiksi puutteellinen tai epäselvä hakemus, jonka osalta rakennusvalvontaviranomainen joutuu käsittelyn yhteydessä pyytämään lisäselvityksiä tai hakemus joudutaan osittain hylkäämään. Korotus voi olla enintään 100 %.

Ei sopimukseen perustuva rakennusrasitteen perustaminen, muuttaminen ja poistaminen (Maankäyttö- ja rakennuslaki 159 § ja 160 §).

Maankäyttö- ja rakennuslain 159 §:n mukaan asemakaavassa edellytetty rasite voidaan perustaa tietyin edellytyksin, vaikka asianosaiset eivät siitä sovikaan. Maankäyttö- ja rakennuslain 160 §:n 2 momentin mukaan rakennusrasite saadaan muuttaa tai poistaa tietyin edellytyksin ilman rasiteoikeuden haltijan suostumusta.

12.3	Päätöskohtainen maksu vähintään ja enintään riippuen hakemuksen käsittelyyn kuluneesta rakennusvalvontaviranomaisen työmäärästä. Maksu on sama myös silloin, kun hakemus hylätään.	1190 € 4740 €
------	--	------------------

Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen, muuttaminen ja poistaminen (MRL 161 § ja 162 §).

Maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n mukaan kiinteistön omistaja on velvollinen sallimaan yhdyskuntaa tai kiinteistöä palvelevan johdon sijoittamisen omistamalleen tai hallitsemalleen alueelle eräin edellytyksin. Jollei sijoittamisesta ole sovittu kiinteistön omistajan ja haltijan kanssa, sijoittamisesta päättää kunnan rakennusvalvontaviranomainen.

12.4	Päätöskohtainen maksu vähintään ja enintään riippuen hakemuksen käsittelyyn kuluneesta rakennusvalvontaviranomaisen työmäärästä. Maksu on sama myös silloin, kun hakemus hylätään.	585 € 4740 €
	Maksu voidaan määrätä edellä mainittua alempana, mikäli hakemus perutaan. Tällöin maksu määrätään hakemuksen käsittelyyn kuluneen rakennusvalvontaviranomaisen työmäärän perusteella. Maksu on kuitenkin aina vähintään	350 €

Vesijohdon ja johtoon liittyvien laitteiden ja rakennelmien sijoittaminen (MRL 161 a §:n 1 momentti).

Maankäyttö- ja rakennuslain 161 a §:n 1 momentin mukaan vesijohdon ja johtoon liittyvien vähäisten laitteiden sijoittamiseen maa-alueella sovelletaan, mitä 161 §:ssä säädetään, jos sijoittamisesta ei päätetä vesilain (587 / 2011) mukaisessa vedenottoa koskevassa lupapäätöksessä.

12.5	Päätöskohtainen maksu vähintään ja enintään riippuen hakemuksen käsittelyyn kuluneesta rakennusvalvontaviranomaisen työmäärästä. Maksu on sama myös silloin, kun hakemus hylätään.	585 € 4740 €
	Maksu voidaan määrätä edellä mainittua alempana, mikäli hakemus perutaan ennen asian ratkaisemista. Tällöin maksu määrätään hakemuksen käsittelyyn kuluneen rakennusvalvontaviranomaisen työmäärän perusteella. Maksu on kuitenkin aina vähintään	350 €

Rakennusvalvonta

Vähäisten laitteiden sijoittaminen (MRL 163 §).

Maankäyttö- ja rakennuslain 163 §:n mukaan kiinteistön, yleisen alueen ja rakennuksen omistaja ovat velvollisia sallimaan kiinteistölle, alueelle tai rakennukseen kiinnitettäväksi tai sijoitettavaksi valaistus-, liikenne- tai telejohtojen kiinnikkeitä, liikennemerkkejä, liikenteen ohjauslaitteita ja opasteita sekä vähäisiä katurakenteen osia. Mikäli ei ole sovittu kiinteistön, yleisen alueen tai rakennuksen omistajan kanssa, sijoittamisesta päättää kunnan rakennusvalvontaviranomainen.

12.6	Päätöskohtainen maksu vähintään ja enintään	340 € 4740 €
	riippuen hakemuksen käsittelyyn kuluneesta rakennusvalvontaviranomaisen työmäärästä. Maksu on sama myös silloin, kun hakemus hylätään.	

Maankäyttö- ja rakennuslain 164 §:n mukaan, jos asemakaavan toteuttaminen vaatii usean kiinteistön yhteisiä järjestelyjä, kunnan rakennusvalvontaviranomainen voi yhden kiinteistön omistajan aloitteesta ja muita kiinteistön omistajia tai haltijoita kuultuaan rakentamisen yhteydessä tai muutoin määrätä korttelialueen tai sen osan taikka kiinteistöön liittyvän tilan yhteisestä käytöstä.

12.7	Päätöskohtainen maksu vähintään ja enintään	585 € 4740 €
	riippuen hakemuksen käsittelyyn kuluneesta rakennusvalvontaviranomaisen työmäärästä. Maksu on sama myös silloin, kun hakemus hylätään.	
	Mikäli työmäärä on tavanomaista vähäisempi, esimerkiksi hakemuksen kohteena on kaikkien osapuolten hyväksymä tavanomainen yhteisjärjestelysopimus, maksu voidaan määrätä pienempänä. Päätöskohtainen maksu on aina vähintään	350 €

Luonnollisen vedenjuoksun muuttaminen (MRL 165 §).

Maankäyttö- ja rakennuslain 165 §:n mukaan rakennuspaikkana olevan kiinteistön maanpinnan luonnollista korkeutta muutettaessa tai suoritettaessa muita toimenpiteitä, jotka muuttavat luonnollista vedenjuoksua kiinteistöllä, kiinteistön omistaja tai haltija on velvollinen huolehtimaan siitä, ettei toimenpiteistä aiheudu huomattavaa haittaa naapureille. Mikäli kiinteistön omistaja tai haltija on laiminlyönyt velvollisuutensa, kunnan rakennusvalvontaviranomaisen on hakemuksesta määrättävä haitan korjaamisesta tai poistamisesta.

12.8	Päätöskohtainen maksu vähintään ja enintään	176 € 2430 €
	riippuen hakemuksen käsittelyyn kuluneesta rakennusvalvontaviranomaisen työmäärästä. Maksu on sama myös silloin, kun hakemus hylätään.	

Maksu peritään siltä, jonka todetaan laiminlyöneen velvollisuutensa huolehtia mainitun säännöksen mukaisista velvollisuuksista. Maksu voidaan periä hakijalta, mikäli hakemus ei johda määräyksen antamiseen.

Telekaapelin, tukiaseman ja radiomaston sijoittaminen (Tietoyhteiskuntakaari 229 §).

Tietoyhteiskuntakaaren 229 §:n mukaan teleyrityksellä on tietoyhteiskuntakaaren 28 luvussa säädetyin edellytyksin oikeus sijoittaa toisen omistamalle tai hallitsemalle alueelle yleisiä tietoliikenneyhteyksiä palveleva telekaapeli ja siihen liittyvä laite, vähäinen rakennelma ja pylväs, matkaviestiverkon tukiasema ja siihen liittyvä laite ja kaapeli. Mikäli sijoittamisesta ei ole sovittu kiinteistön tai rakennuksen omistajan kanssa, sijoittamisesta päättää rakennusvalvontaviranomainen. Tietoyhteiskuntakaaren 239 §:n mukaan lupaa hakeva teleyritys on velvollinen suorittamaan viranomaistehtävistä kunnalle maksun, jonka perusteet määrätään kunnan hyväksymässä taksassa.

Rakennusvalvonta

12.9	Päätöskohtainen maksu vähintään ja enintään riippuen hakemuksen käsittelyyn kuluneesta rakennusvalvontaviranomaisen työmäärästä. Maksu on sama myös silloin, kun hakemus hylätään.	585 € 4740 €
------	--	-----------------

Aidan rakentaminen (MRA 82 §).

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 82 §:n mukaan kiinteistönomistajalla on, ellei asemakaavassa tai rakennusjärjestyksessä toisin määrätä tai kunnan rakennusvalvontaviranomainen erityisestä syystä toisin päättä, oikeus rakentaa aita tontin rajalle. Rakennusvalvontaviranomainen määrää tarvittaessa aidan rakentamisvelvollisuudesta, aidan laadusta ja sijoituksesta sekä kustannusten jaosta naapurien kesken. Rakennusjärjestykseen sisältyy aitaamista koskevia määräyksiä. Aitaamista koskevia määräyksiä ja ehtoja voi sisältyä asemakaavaan ja rakennuslupiin. Ensisijaisesti naapureiden tulee sopia keskenään aidan rakentamisesta, aidan laadusta ja sijoittamisesta sekä kustannusten jaosta.

12.10	Hakemuksesta annettu määräys aidan rakentamisvelvollisuudesta, aidan laadusta, sijoituksesta tai kustannusten jaosta naapurien kesken.	
	Päätöskohtainen maksu vähintään ja enintään riippuen hakemuksen käsittelyyn kuluneesta rakennusvalvontaviranomaisen työmäärästä. Maksu on sama myös silloin, kun hakemus hylätään.	180 € 550 €
	Maksu peritään hakijalta. Mikäli asianosaisena olevan naapurin todetaan laiminlyöneen aidan rakentamista ja kustannusten jakoa koskeviin määräyksiin ja lupaehtoin perustuvia velvollisuuksiaan, maksu voidaan periä velvollisuutensa laiminlyöneeltä tai osittaa maksu asianosaisten kesken.	

13 § Kokoontumistilojen ja kokoontumisalueiden maksut

Kokoontumistilojen tarkastus ja hyväksyminen:

13.1	Maksu kokoontumistilaa kohti on ja lisäksi kokoontumistilan kokonaisalan mukaan	165 € 0,40 €/m ²
13.2	Kun kyse on yksinkertaisesta, hallimaisesta kokoontumistilasta, ja jos tilan kokonaisala ylittää 1000 neliometriä, niin ylittävältä osalta kokoontumistilan kokonaisalan mukaisen maksun suuruus on 50 %.	
13.3	Jos kokoontumistila tarkastetaan ja hyväksytään muussa kuin lupamenetelyssä, niin käsittelymaksua korotetaan 20 prosentilla.	
Lausunnon antaminen kokoontumisalueiden rakennelmien henkilöturvallisuudesta:		
13.4	Suunnitelman tarkastus vähintään ja riippuen käsittelyyn kuluneesta työmäärästä, enintään	220 € 1450 €
13.5	Maksu paikalla käynnistä on	90 €

14 § Hakemuksen peruuttaminen, hylkääminen tai jättäminen tutkimatta

Jos hakija peruuttaa hakemuksensa ennen päätöksen tekemistä, ja hakemuksen käsittely on jo aloitettu:

14.1	Käsittelymaksu on vähintään enintään 50 % maksujen mukaisesta maksusta, riippuen käsittelyyn kuluneesta työmäärästä.	72 €
------	--	------

Rakennusvalvonta

Jos hakemus hylätään:

14.2 Maksu on 50 % muutoin määräytyvästä maksusta.

Jos hakemus jätetään tutkimatta prosessin edellytyksen puuttumisen johdosta:

14.3 Maksu on vähintään 72 €
ja enintään 260 €

Näiden maksujen 10 §:n ja 11 §:n maksuja ei edellä mainituissa tapauksissa määrätä.

Jos rakennusvalvonnan viranomaistoimielin oikaisunhaun johdosta muuttaa viranhaltijan tekemää päätöstä, niin myös määrättyä maksua oikaistaan toimielimen tekemän päätöksen mukaiseksi.

15 § Lausuntomaksut

Rakennushankkeeseen ryhtyvä voi jo ennen varsinaisen lupahakemuksen jättämistä pyytää rakennussuunnitelmasta ennakoon rakennusvalvonnan kirjallista lausuntoa. Lausunnoissaan viranomaisen ei voi ennalta sitoutua tietyn sisältöiseen ratkaisuun eikä ennakoida yksittäisen hakemuksen tosiasiallista menestymistä, vaan lupa-asian lopputulos ratkaistaan vasta päätöksentekohetkellä.

15.1 Lausuntomaksu on vähintään 134 €
ja riippuen käsittelyyn kuluneesta työmäärästä enintään 1820 €

16 § Rakennustyönaikaisen valvonnan maksut

Maankäyttö- ja rakennuslain 150 e §:n mukaan rakennustarkastaja voi rakennustyön aikana antaa suostumuksen poiketa lupapäätöksessä hyväksytystä suunnitelmasta eräin edellytyksin. Suostumus merkitään rakentajan laatimiin muutospirustuksiin.

16.1 Käsittelymaksu on vähintään 170 €
ja riippuen käsittelyyn kuluneesta työmäärästä enintään 750 €

16.2 Luvan voimassaolon jälkeen pidettävän katselmuksen käsittelymaksu on vähintään 182 €
ja riippuen käsittelyyn kuluneesta työmäärästä enintään 560 €

16.3 Lupapäätöksessä määrättyjen katselmusten suorittaminen useassa osassa 90 €
ja riippuen käsittelyyn kuluneesta työmäärästä enintään 552 €

17 § Jatkuvan valvonnan maksut

Maankäyttö- ja rakennuslain 182 §:n mukaan, jos joku ryhtyy toimiin tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti taikka lyö laimin näihin perustuvan velvollisuutensa, kunnan rakennusvalvontaviranomainen voi päätöksellään velvoittaa niskoittelijan määrääjassa oikaisemaan sen, mitä on tehty tai lyöty laimin.

17.1 Rakennusvalvontaviranomaisen antama kirjallinen määräys: Valvontatehtävän käsittelymaksu on 122 €

17.2 Rakennusvalvonnan viranomaistoimielimen päätös, jolla on asetettu velvoite tai/ja tuomittu jo asetetun velvoitteen uhka täytäntöön pantavaksi sekä päätös, jolla työt on määrätty keskeytettäväksi. Valvontatehtävän maksun suuruus riippuu käsittelyyn kuluneesta työmäärästä ja on kuitenkin päätökseltä enintään 720 €

Perustelluista syistä johtuen maksu voidaan jättää määräämättä.

Rakennusvalvonta

- 17.3 Jos luvattoman tai luvanvastaisen rakentamisen tai laiminlyönnin johdosta on suoritettu tarkastus- tai valvontatoimenpiteitä, ja asia saatetaan tämän jälkeen lupa-asiana rakennusvalvonnan käsiteltäväksi, näiden tehtävien mukaan määräytyvää maksua voidaan korottaa niin, että se kattaa suoritetuista toimista kunnalle aiheutuneet kulut: lisämaksu on vähintään 182 € ja enintään kolminkertainen normaaliin lupamaksuun verrattuna, riippuen käsittelyyn kuluneesta työmäärästä. Tuntitaksa määräytyy rakennusvalvonnan palvelumaksujen tuntitaksasta.

Perustelluista syistä johtuen maksu voidaan jättää määräämättä.

Jos käsittelyistä joudutaan kuuluttamaan virallisessa lehdessä, veloitettu määrätään maksamaan kuuluttamiskustannukset täysimääräisinä.

18 § Pelastustoimilain mukaiset tehtävät

- 18.1 Poikkeuksen myöntäminen väestönsuojalle asetuksessa tai rakenteellisissa määräyksissä asetetuista vaatimuksista (milloin siihen on perusteltu syy eikä poikkeuksen tekeminen olennaisesti heikennä suojautumismahdollisuuksia) poikkeamis päätös 200 €
- 18.2 Kahta tai useampaa rakennusta varten myönnetty lupa yhteisen väestönsuojan rakentamiseksi viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen valmistamisesta päätösmaksu on 200 €
- Päätös väestönsuojan rakentamisvelvollisuuden lykkäyshakemukseen 400 €

19 § Valtion tukeman asunto- ja elinkeinotoiminnan rakentamisen tehtävien maksut

Valtion tukemaan rakentamiseen kuuluvista tarkastustehtävistä perittävät maksut ovat:

- 19.1 Tarkastustehtävä rakennuspaikalla tai hankkeen sijaintipaikalla sekä tarkastusmuistion sekä hankkeen vaihetodistuksen laatiminen: tarkastukselta sekä muistion ja todistuksen laatimisesta on 60 €
- 19.2 Tarkastustehtävä rakennuspaikalla ja todistuksen laatiminen, kun tehtävät eivät sisälly rakennusvalvontatehtäviin: tarkastukselta ja todistuksen laatimisesta maksu on 100 €
- 19.3 Maksut arviointitehtävistä asiakkaan kohteessa paikan päällä ja arviointilomakkeen laatimisesta:
- asuinrakennukset, rakennus tai toimenpide 100 €
 - tuotantorakennukset, rakennus tai toimenpide 120 €
 - varasto- ja muut rakennukset toimenpide 70 €
 -
- 19.4 Valtion tukemaan rakentamiseen liittyvästä ja rakennusvalvontaviranomaisen suorittamasta tehtävästä:
- muut toimenpiteet, toimenpide 100 €

20 § Rakennusluvan liiteasiakirjat

Lupakäsittelyssä tarvittavat kiinteistöä koskevat kartat ja asiakirjat sisältyvät lupakohtaiseen perusmaksuun (mm. asemakaavan tai yleiskaavan tiedot, omistus- tai hallintatodistus, kiinteistörekisteriote).

Rakennusvalvonta

21 § Maksun alentaminen

Rakennusvalvontataksan tarkoituksena on kattaa rakennusvalvontaviranomaisen tehtävistä kunnalle aiheutuvat kulut ja toimintamenot.

Jos näiden maksujen mukaan määräytyvä maksu on yksittäistapauksessa olennaisesti suurempi, kuin mitä ovat asian käsittelystä kunnalle aiheutuvat kulut, maksua voidaan alentaa ottaen huomioon asian käsittelyyn kulunut työaika, työmäärä ja muut asiaan vaikuttavat seikat. Alennus voi olla enintään 60 %.

Jos toimenpide ei ole edellyttänyt rakennusviranomaiselta erityisiä toimenpiteitä eikä tehtävä ole aiheuttanut rakennusvalvontaviranomaiselle erityisiä kustannuksia, maksu voidaan jättää osaksi tai kokonaan määräämättä.

Rakennusvalvonnan toimielimellä on oikeus ohjata lupahakemusten vireillepanoa 1.9.–28.2. välisenä aikana tapahtuvaksi alentamalla lupamaksua harkintansa mukaan enintään 30 % erikseen päättämiensä rakennustyyppien osalta (esim. asuinpienalo, loma-asuinrakennus). Maksualennusta ei voi antaa kunnan muiden hallinnonalojen saatavista, jotka peritään rakennuslupamaksun yhteydessä.

22 § Maksun korottaminen

Rakennusvalvontataksan tarkoituksena on kattaa asian käsittelystä kunnalle aiheutuvat kulut.

Jos näiden maksujen mukaan määräytyvä maksu on yksittäistapauksessa olennaisesti pienempi, kuin mitä ovat asian käsittelystä kaupungille aiheutuvat kulut, maksua voidaan korottaa ottaen huomioon asian käsittelyyn kulunut työaika, työmäärä ja muut asiaan vaikuttavat seikat. Korotus voi olla enintään 25 %.

Luvattomasti aloitettujen tai rakennettujen rakennusten lupamaksut peritään kaksinkertaisena.

23 § Maksun suorittaminen

Kun lupapäätös on tehty tai muu viranomaistehtävä on suoritettu, niin näiden maksujen mukainen maksu on maksettava laskussa määrätyssä ajassa.

Jos maksua ei makseta laskussa määrätyssä ajassa, erääntyneelle maksulle on maksettava viivästyskorkoa siten, kuin korkolaissa on määrätty. Korkolain mukainen viivästyskorkoprosentti merkitään kuhunkin laskuun. Asiakirjojen lunastusmaksu sisältyy maksuun.

Jos näiden maksujen mukaisia laskuja ei makseta määräajassa, maksut ovat maankäyttö- ja rakennuslain 145 §:n mukaisesti ulosottokelpoisia

24 § Vapautuksen tai lykkäyksen myöntäminen maksun suorittamisesta

Rakennusvalvonnan toimielin tai toimielimen määräämä viranhaltija voi hakemuksesta myöntää vapautuksen näiden maksujen mukaisen maksun suorittamisesta osittain tai kokonaan, milloin maksun periminen on ilmeisen kohtuutonta.

Kunnan toimivaltainen taho voi hakemuksesta erityisestä syystä myöntää lykkäyksen näiden maksujen mukaisen maksun suorittamiseen.

Rakennusvalvonta

25 § Maksun palauttaminen

Maankäyttö- ja rakennuslain 145 §:n mukaan, jos toimenpide jää kokonaan tai osittain suorittamatta, maksu on hakemuksesta perusteettomilta osin palautettava. Hakemus maksun palauttamisesta on tehtävä luvan voimassaoloaikana.

Luopuminen voimassa olevasta rakennusluvasta

25.1 Kun luvanhaltija ilmoittaa luopuvansa voimassa olevasta luvasta, ennen kuin mihinkään luvan tarkoitamiin toimenpiteisiin on ryhdytty, luvanhaltijalle palautetaan hakemuksesta 50 % suoritetusta maksusta. Palautus ei kuitenkaan koske perusmaksun eikä naapureiden kuulemismaksun osuutta.

25.2 Jos luvan voimassa ollessa haetaan lupaa rakennustyön tai toimenpiteen suorittamiseen uusien suunnitelmien mukaisesti, vanhasta lupamaksusta hyvitetään hakemuksesta 50 % uuden luvan maksua määrätessä. Palautus ei kuitenkaan koske perusmaksun eikä naapureiden kuulemismaksun osuutta.

Rakennusluvan raukeaminen:

25.3 Jos rakennuksen rakentamista varten myönnetyn rakennusluvan voimassaolo raukeaa, luvanhaltijalle palautetaan hakemuksesta osa suoritetusta lupamaksusta riippuen viranomaisen siihen mennessä suorittamista tarkastustoimenpiteistä, kuitenkin enintään 30 %.

25.4 Jos rakennuslupa koskee useita rakennuksia ja lupa on toteutettu jonkin rakennuksen osalta, niin palautettavan maksun suuruus määrätään siitä maksun osasta, joka vastaa luvan rauenneesta osasta suoritettua maksua.

Jos lupapäätöksestä tehdyn valituksen johdosta hallinto-oikeus tai korkein hallinto-oikeus toteaa, että hakija ei ole hakemansa luvan tarpeessa, luvasta peritty maksu palautetaan hakemuksesta kokonaisuudessaan.

Sijainninmerkintä- ja tarkistusmaksuosuus palautetaan tai hyvitetään kokonaan siltä osin, kuin luvassa määrätty ao. toimenpide on jäänyt suorittamatta.

Milloin rakennuslupa, joka ei koske uuden rakennuksen rakentamista, tai muu lupa kuin rakennuslupa, on rauennut tai siitä on luovuttu, noudatetaan maksua palautettaessa soveltuvin osin tämän pykälän määräyksiä.

26 § Rakennuskohtainen perusmaksu

Jos rakennuksessa suoritetaan samanaikaisesti useita näiden maksujen eri kohtien mukaisia toimenpiteitä, rakennuskohtainen perusmaksu veloitetaan vain kertaalleen.

27 § Muistutukset ja oikaisunhaku määrätystä maksusta

Näiden maksujen perusteella määrättyä maksua koskevat muistutukset on tehtävä laskusta ilmenevässä ajassa kaupungin rakennusvalvonnalle.

Jos muistutus on tehty määräajassa, laskua ei tarvitse maksaa, ennen kuin muistutus on käsitelty. Aiheellisen muistutuksen johdosta virheellinen lasku korvataan korjatulla laskulla.

Jos muistutus on tehty määräajassa, mutta maksua ei ole rakennusvalvonnassa muutettu, niin muistutuksen tekijä voi hakea maksuun oikaisua rakennusvalvontatoimielimeltä.

Rakennusvalvonta

28 § Maksujen voimaantulo

Nämä maksut tulevat voimaan 1.1.2023. Maksu määräytyy niiden maksujen mukaan, jotka ovat voimassa lupapäätöksen tekemispäivänä tai viranomaistehtävän suorittamishetkellä.

Näiden maksujen päätöksellä kumotaan rakennus- ja ympäristölautakunnan 15.12.2021 § 62 hyväksymät rakennusvalvonnan maksut.

Rakennusvalvonta

LIITE 1 - Toimenpideluvanvaraiset toimenpiteet 126 a § (5.2.1999/132)

Edellä 126 §:n mukainen toimenpidelupa tarvitaan sellaisen rakennelman tai laitoksen, jota ei ole pidettävä rakennuksena, pystyttämiseen tai sijoittamiseen taikka rakennuksen ulkoasun tai tilajärjestelyn muuttamiseen seuraavasti:

- 1) katoksen, vajan, kioskin, käymälän, esiintymislavan tai vastaavan rakennelman rakentaminen taikka kiinteistökohtaisen jätevesijärjestelmän rakentaminen tai muuttaminen (*rakennelma*);
- 2) urheilu- tai kokoontumispaikan, muun kuin ulkoilulaisissa [\(606/1973\)](#) tarkoitetun asuntovaunualueen tai vastaavan alueen sekä katsomon, yleisöteltan tai vastaavan perustaminen tai rakentaminen (*yleisörakennelma*);
- 3) asuntovaunun tai -laivan tai vastaavan pitäminen paikallaan sellaista käyttöä varten, joka ei liity tavanomaiseen retkeilyyn tai veneilyyn (*liikuteltava laite*);
- 4) maston, piipun, varastointisäiliön, hiihtohissin, muistomerkin, suurehkon antennin, tuulivoimalan ja suurehkon valaisinpylvään tai vastaavan rakentaminen (*erillislaitte*);
- 5) suurehkon laiturin, sillan tai muun vesirajaa muuttavan tai siihen olennaisesti vaikuttavan rakennelman, kanavan, aallonmurtajan tai vastaavan rakentaminen (*vesirajalaitte*);
- 6) muusta alueesta erotetun suurehkon varastointi- tai pysäköintialueen taikka tällaiseen alueeseen verrattavan alueen järjestäminen (*säilytys- tai varastointialue*);
- 7) rakennuksen julkisivun muuttaminen, kattomuodon, katteen tai sen väriytyksen muuttaminen, ulkoverhouksen rakennusaineen tai väriytyksen muuttaminen, katukuvaan vaikuttavan markiisin asettaminen taikka ikkunajaon muuttaminen (*julkisivutoimenpide*);
- 8) muun kuin maantielain 52 §:ssä säädetyn rakennelman, tekstin tai kuvan asettaminen ulkosalle mainos- tai muussa kaupallisessa tarkoituksessa taikka ikkunaa peittävän mainoksen pysyvä tai pitkäaikainen asettaminen (*mainostoimenpide*);
- 9) rakennettuun ympäristöön liittyvän erottavan kiinteän aidan tai kadun reunusmuurin rakentaminen (*aitaaminen*);
- 10) muut kaupunki- tai ympäristökuvaan merkittävästi ja pitkäaikaisesti vaikuttavat järjestelyt tai muutokset (*kaupunkikuvajärjestely*);
- 11) asuinhuoneiston yhdistäminen tai jakaminen (*huoneistojärjestely*);
- 12) maalämmön hyödyntämiseen tarkoitetun lämpökaivon poraaminen tai lämmönkeruuputkiston asentaminen rakennuksen lämmitysjärjestelmää vaihdettaessa tai uusittaessa taikka käytettäväksi lisälämmönlähteenä (*maalämpö*); [\(21.4.2017/230\)](#)
- 13) kaupunkikuvaan tai ympäristöön merkittävästi vaikuttavan aurinkopaneelin tai -keräimen asentaminen tai rakentaminen. [\(21.4.2017/230\)](#)

Jos 1 momentin 1–10, 12 tai 13 kohdassa tarkoitettu toimenpide perustuu oikeusvaikutteiseen kaavaan tai katusuunnitelmaan taikka maantielain tai yleisistä teistä annetun lain [\(243/1954\)](#) mukaiseen hyväksytyyn tiesuunnitelmaan toimenpidelupaa ei tarvita. [\(21.4.2017/230\)](#)

Kunta voi rakennusjärjestyksessä määrätä, että toimenpidelupaa ei kunnassa tai sen osassa tarvita 1 momentin 1–10, 12 tai 13 kohdassa tarkoitettuun toimenpiteeseen, jos toimenpidettä voidaan pitää vähäisenä. [\(21.4.2017/230\)](#)